

Eloisan säästötoimet kohdistuvat kohtuuttomalla tavalla kehitysvammaisten palveluihin

Julkisuuteen tulleet Etelä-Savon hyvinvointialueen säästöt vuodelle 2026 kohdistuvat suurelta osin nimenomaan kehitysvammaisille ihmisille suunnattuihin palveluihin. Käytettävissä olevat määrärahat laskevat hyvinvointialueen talousarviossa prosentuaalisesti eniten vammaispalvelujen toimialalla. Tämä tuntuu erikoiselta, ovathan vammaispalvelut vain alle 7 % hyvinvointialueen kuluista. Suurimmat toiminnan supistumista tarkoittavat toimenpiteet kohdistuvat Vaalijalan kuntoutuskeskukseen, josta vähennetään julkisuudessa olleiden tietojen mukaan jopa 88 työtehtävää. Vaalijalasta on leikattu jo aikaisemmin asiakkaille tarpeellisia tukipalveluja kuten ohjaus- ja päivätoimintaa sekä erilaisia terapiatoimintoja. Vaalijalaa koskeva hyvinvointialueen strategia on täysin päinvastainen kuin toiminnasta aikaisemmin vastanneen kuntayhtymän tavoitteet. Kuntien vastuulla ollut Vaalijala kehitti valtakunnallisesti merkittäviä erityispalveluita, joiden rahoitus tuli pääosin Etelä- ja Pohjois-Savon ulkopuolelta. Tämä toiminta toi uusia työpaikkoja Pieksämäen seudulle ja sai aikaan valtakunnallisestikin arvostetun osaamiskeskittymän. Jos Eloisa pyrkii nyt pois ”ulosmyynnistä”, jäävät edellä mainitut tulot saamatta. Asiakkaat ja hoitajat siirtyvät Pieksämäeltä muualle Suomeen. Kysymys on sadoista työpaikoista.

Työ- ja päivätoiminnan supistaminen johtaa alueen kehitysvammaisten ihmisten osalta täysin kohtuuttomaan lopputulokseen. Yksikköjen lopettaminen maaseutukunnista estää käytännössä sisältörikkaan arjen toteutumisen. Jos tarkoituksena on kuljettaa näissä kunnissa olevat kehitysvammaiset päivätoimintaan isompiin yksiköihin, ei suunnitelmassa ole lainkaan mielekkyyttä.

Päivätoiminnan supistamista on perusteltu vammaispalvelulain säännöksellä, jonka mukaan yli 65-vuotta täyttäneillä kehitysvammaisilla ei ole subjektiivista oikeutta päivätoimintaan. Heillä on laista huolimatta YK:n vammaisoikeuksien sopimuksen nojalla oikeus inhimilliseen ja sisältörikkaaseen elämään. Laki ei missään tapauksessa estä päivätoiminnan järjestämistä näille ihmisille. Monelle päivätoiminnan lopettaminen romahduttaa arjen mielekkyyden. Mikäli ikääntyvien kehitysvammaisten palveluita on ajateltu siirtää vanhuspalveluiden piiriin, herää kysymys vanhuspalveluiden osaamisen ja ammattitaidon riittävydestä tämän pienen, mutta vaativan erityisryhmän kohtaamiseen.

Virikkeellisen toiminnan loppumisen seurauksena voi olla on yleisen toimintakyvyn heikkeneminen, turhautumisen vuoksi haastava käyttäytyminen ja siihen yllääkitseminen tai siirto korkeampaan palveluluokkaan ja kaiken kaikkiaan lopulta tarve raskaammille ja kalliimmille palveluille. Asumisyksiköiden henkilöstön määrä on kilpailutusten myötä niin alhainen ettei korvaavaan viriketoimintaan yksinkertaisesti riitä tekeviä käsipareja, arjen hoiva- ja huolenpito vie kaiken ajan nykyisillä henkilöstömitoituksilla. Jos asumisyksiköissä halutaan järjestää vastaava päivätoiminta ikääntyneille vammaisille, tarkoittaa se henkilöstön lisäämistä ja siten suoraan kulujen kasvua.

Itsenäisesti asuvat kehitysvammaiset ovat saaneet toimintakeskuksissa aktiviteettien lisäksi omakustanteisen lämpimän aterian ja välipalan. Samalla on voitu varmistua siitä, että vammaisella henkilöllä on kotona kaikki hyvin ja kodin toiminnot hallinnassa. Tämän tuen jäädessä pois on vääjäämätöntä,

että huoli arjen selviytymisestä itsenäisesti kotona kasvaa ja todennäköisesti monen kohdalla kotihoito kuormittuu entistäkin enemmän.

Lähellä sijaitsevaan työtoimintaan on voinut mennä kävellen samalla fyysisestä kunnosta huolehtien. Keskittämällä palvelut isompiin yksiköihin saamme tilalle kalliimman ovelta-ovelle taksikyydin.

Näitä ikääntyneitä päivätoiminnassa mukana olevia kehitysvammaisia kuntiemme asukkaita on koko Eloisa alueella muutamia kymmeniä. Julkisuudessa ei ole nähty laskelmia siitä, paljonko tällä toimenpiteellä säästetään.

Alueen kunnat ja Vaalijalan kuntayhtymä ovat jo 1970-luvulla aloitetun työn perusteella luoneet valtakunnallisestikin tunnustetut laadukkaat kehitysvammaisten palvelut Etelä-Savoon. Kehittämisen kohteena ovat olleet nimenomaan asumis- ja päivätoimintapalvelut. Kehitysvammaisten laadukkaat palvelut osoittavat, että Eloisa noudattaa inhimilliseen elämään kuuluvia keskeisimpiä arvoja.

Etelä-Savon alueellinen vammaisneuvosto 12.11.2025